

Оксана ГОРБАЧИК
(Дрогобич, Україна)

ФУНКЦІОНУВАННЯ БЛИЗЬКОСХІДНОГО АГЕНТСТВА ООН ДЛЯ ДОПОМОГИ ПАЛЕСТИНСЬКИМ БІЖЕНЦЯМ (БАДОР) У 2024 РОЦІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ ЕСКАЛАЦІЇ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ

Близькосхідне агентство Організації Об'єднаних Націй (ООН) для допомоги палестинським біженцям і організації робіт (БАДОР/UNRWA) було створено 8 грудня 1949 року. Його метою згідно установчої резолюції 302 (IV) Генеральної Асамблеї ООН від 8 грудня 1949 року стало надання безпосередньої допомоги палестинським біженцям у співпраці з місцевою владою. До біженців було віднесено осіб, які проживали в Палестині у 1946–1948 роках і втратили домовку та засоби існування внаслідок арабо-ізраїльського конфлікту 1948 року. З часом діяльність Агентства розширювалася відповідно до потреб біженців [1, 27–28].

Агентство фінансується переважно за рахунок добровільних внесків держав – членів ООН. Водночас обмежена частка ресурсів надходить із Регулярного бюджету Організації Об'єднаних Націй і спрямовується головню на оплату праці міжнародного персоналу. Діяльність БАДОР охоплює реалізацію базових гуманітарних програм, утримання та благоустрій таборів біженців, надання мікрофінансових послуг, а також здійснення заходів екстреного реагування в умовах криз і збройних конфліктів. З огляду на це, інтенсивність і спрямованість роботи Агентства значною мірою залежать від динаміки безпекової ситуації в регіоні [2, 16].

У цьому контексті події 7 жовтня 2023 року стали ключовим фактором ескалації ізраїльсько-палестинського протистояння. Бойовики *ісламістської терористичної організації ХАМАС* («Ісламський рух опору») з території Палестинського анклаву Гази здійснили напад на прикордонні поселення на півдні Ізраїлю, у результаті якого загинуло понад 1200 осіб і захоплено приблизно 240 заручників. У відповідь Ізраїль офіційно оголосив стан війни, що зумовило суттєві зміни в гуманітарній ситуації та в умовах діяльності міжнародних організацій, зокрема БАДОР [3].

Численні повітряні та наземні удари по населених пунктах блокованого Сектору Гази спричинили значні людські втрати, масштабні руйнування цивільної інфраструктури та внутрішнє переміщення приблизно 1,9 мільйона осіб. За наявними оцінками, близько 90 % населення Гази були змушені залишити місця постійного проживання, причому значна частина – неодноразово. [9]. Триваючі бойові дії істотно вплинули на функціонування критично важливої інфраструктури, зокрема систем охорони здоров'я, електропостачання та водозабезпечення. Порушення роботи прикордонних переходів додатково обмежило надходження гуманітарної допомоги та ускладнило переміщення цивільного населення за межі зони конфлікту, що зумовило різке загострення гуманітарної ситуації [5].

На початку 2024 року уряд Ізраїлю заявив, що 19 із понад 30 000 співробітників Агентства брали участь у жорстоких атаках на Ізраїль, розпочатих ХАМАСом та іншими збройними угрупованнями 7 жовтня 2023 року. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш та Генеральний комісар БАДОР *Філіп Лаззаріні* вжили швидких заходів у відповідь на ці серйозні звинувачення. Було негайно розпочато незалежне розслідування Управління служб внутрішнього нагляду ООН, в результаті якого справи проти 10 співробітників були закриті через недостатність доказів на підтвердження звинувачень. В одному з цих випадків було визнано, що відбулася помилкова ідентифікація відповідної особи. У справах проти решти дев'яти співробітників було зроблено висновок, що якщо вони будуть підтверджені та достовірні, докази можуть свідчити про неправомірні дії; і хоча цей поріг доказів не був досягнутий, усі дев'ять були звільнені в інтересах Агентства [8].

Незважаючи на це, після появи звинувачень, що пов'язували деяких співробітників БАДОР з нападами на Ізраїль, 26 січня 2024 року американська адміністрація президента Дж. Байдена оголосила про тимчасове «призупинення» всього фінансування США Агентства. За даними Державного департаменту, призупинення включало приблизно 300 000 доларів США незадіяних коштів на 2024 фінансовий рік і трохи більше 2,5 мільйона доларів США задіяних, але не виплачених залишків на 2023 фінансовий рік. Адміністрація заявила, що вона «надзвичайно стурбована» цими звинуваченнями і переглядає «кроки, які вживає Організація Об'єднаних Націй для їх вирішення». Деякі країни-донори

UNRWA призупинили фінансування, а інші заявили, що продовжать його. В регіоні арабські держави розкритикували призупинення фінансування БАДОР [6]. В свою чергу Конгрес у березні 2024 року офіційно запровадив заборону на фінансування Агентства США, яка діяла до 25 березня 2025 року [7]. На сьогодні немає жодної інформації про відновлення фінансування США Близькосхідного агентства ООН.

У звіті *Ф. Лаззаріні* за результатами діяльності БАДОР у 2024 році зазначено про те що, «незважаючи на величезні фінансові та операційні труднощі, а також дедалі більш вороже політичне середовище, Агентство надало критично важливу підтримку мільйонам палестинських біженців, підтвердивши свою незамінну роль у захисті та наданні допомоги одній з найбільш вразливих спільнот на Близькому Сході та у сприянні регіональній стабільності». [4]. Там же було відзначено, що «Агентство... відіграло ключову роль у наданні екстреної допомоги. У Газі воно використовувало свою широку присутність, досвід та визнання громадою для надання масштабної допомоги, що рятує життя, забезпечуючи продовольством, водою, житлом, психосоціальною підтримкою, послугами захисту та первинною медичною допомогою все населення, яке налічує понад 2,2 мільйона осіб. UNRWA є найбільшим постачальником гуманітарної допомоги в Газі та основою загальної допомоги, приймаючи партнерські агентства, розподіляючи допомогу від імені інших та надаючи логістичну підтримку та паливо, необхідне для підтримки гуманітарних операцій, зокрема для лікарень, пекарень, комунікаційних та водопровідних мереж. Це було зроблено попри суворі обмеження на ввезення допомоги, регулярну відмову в гуманітарних перевезеннях та порушення правопорядку. БАДОР продовжувала висловлюватися щодо систематичної дегуманізації населення Газі та відвертого нехтування міжнародним гуманітарним правом і правилами, ставши головним глобальним голосом для багатьох жертв» [4].

За даними служби з питань охорони здоров'я БАДОРу, Агентство було і залишається одним з найбільших суб'єктів у сфері охорони здоров'я, що діють у Секторі Газі, надаючи медичні послуги понад половині населення починаючи з 7 жовтня 2023 року. З цього моменту по 29 вересня 2024 року БАДОР надала понад 5,87 мільйона медичних консультацій у Смузі Газі. Окрім медичних консультацій, UNRWA (у партнерстві та за підтримки інших агентств

ООН, включаючи ЮНІСЕФ та ВООЗ) надавала необхідні вакцини. Зокрема, від початку 2024 року й до 22 вересня того ж року понад 193 000 дітей отримали вакцини для планової імунізації. Крім того, близько 560 000 дітей у Газі були вакциновані проти поліомієліту під час першого етапу кампанії вакцинації у вересні [10].

Проте, за заявами представників UNRWA, інтенсивність триваючих бойових дій та ситуація на місці суттєво обмежували можливості інших гуманітарних організацій щодо доступу до районів Гази, оцінювання умов та надання життєво необхідної допомоги. До того ж станом на 8 грудня 2024 року щонайменше 254 співробітники БАДОР загинули внаслідок бойових дій, що тривають із 7 жовтня 2023 року. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш за підтримки гуманітарної спільноти звернувся до урядів із закликом гарантувати безперервність діяльності БАДОР. На додаток до надання допомоги та фінансування, а також відповідно до гуманітарних принципів нейтральності, неупередженості та незалежності, Міжнародний комітет Червоного Хреста та інші організації наголосили тоді на необхідності припинення вогню, дотримання сторонами міжнародного гуманітарного права під час бойових дій, а також надання гуманітарного доступу до ізраїльських заручників та палестинських ув'язнених [7].

Отже, у 2024 р. БАДОР залишалося ключовим інструментом гуманітарної підтримки палестинських біженців попри безпрецедентні втрати персоналу, руйнування інфраструктури та масові переміщення населення. Водночас Агентство опинилося під потужним політичним і фінансовим тиском, що поставило під загрозу безперервність його мандату й актуалізувало потребу інституційного реформування та диверсифікації підтримки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбачик О., Козій О. Особливості діяльності «Близькосхідного агентства ООН для допомоги палестинським біженцям і організації робіт» (БАДОР) у 2022 році. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIII: Утилітарна цінність наукових досліджень* / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2022. С. 27–30.

2. Горбачик О., Козій О. Діяльність Близькосхідного агентства ООН для допомоги палестинським біженцям і організації ро-

біт (БАДОР) у 2023 році. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XVI: Місце й значення когнітивістики в розвитку науки та освіти* [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2024. С. 16–19.

3. Gozlan, Aya et al. (2024). October 7th 2023 mass casualty incident in southern Israel: lessons for emergency preparedness and management // *Israel Journal of Health Policy Research*, 13:67. URL: <https://doi.org/10.1186/s13584-024-00651-7>

4. Report of the Commissioner-General of the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) to the General Assembly: 1 January – 31 December 2024 (A/80/13). URL: <https://www.un.org/unispal/document/unrwa-annual-report-2024-01jan25/>

5. Robinson, Linda. (2024). The humanitarian toll of the israel-amas war on palestinians. URL: <https://www.cfr.org/articles/one-year-after-october-7-attacks-impact-four-fronts>

6. The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA): Overview and the U.S. Funding Pause. Updated February 9, 2024. URL: https://www.congress.gov/crs_external_products/IN/PDF/IN12316/IN12316.5.pdf

7. UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA): Background and U.S. Funding Trends. December 27, 2024. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IF12863>

8. UNRWA annual operational report 2024. Executive summary (Tuesday, July 15, 2025). URL: <https://www.unrwa.org/resources/reports/annual-operational-report-2024>

9. UNRWA Situation Report #143 on the situation in the Gaza Strip and the West Bank, including East Jerusalem. Wednesday, October 16, 2024. URL: <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report-143-situation-gaza-strip-and-west-bank-including-east-jerusalem>

10. UNRWA Situation Report #145 on the Humanitarian Crisis in the Gaza Strip and the West Bank, including East Jerusalem. October 25, 2024. URL: <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report-145-situation-gaza-strip-and-west-bank-including-east-jerusalem>